

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 388

**Teoria rachunkowości,
sprawozdawczość i analiza finansowa**

Redaktor naukowy
Bartłomiej Nita

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Hanna Jurek
Łamanie: Adam Dębski
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.p

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-505-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Teoria i wyzwania rachunkowości

Ewa Wiktoria Babuška: Badania naukowe w rachunkowości	15
Halina Buk: Typologia i wycena przychodów z tytułu niestandardowych relacji z klientami	23
Małgorzata Cieciora: Behawioralne aspekty rachunkowości we współczesnej gospodarce – zarys problemu	32
Beata Dratwińska-Kania: Teoretyczne problemy sprawozdawania o ryzyku	41
Dawid Garstecki: Czy rachunkowość społecznej odpowiedzialności zasługuje na miano paradygmatu?.....	49
Waldemar Gos: Nauka rachunkowości – głos w dyskusji.....	57
Wojciech Hasik: Koncepcyjne i społeczne determinanty sądów etycznych w rachunkowości w Polsce	68
Marcin Jędrzejczyk: Wyzwania współczesnej rachunkowości w zakresie translacji wartości ekonomicznych.....	77
Krzysztof Jonas, Katarzyna Świetła: E-usługi w rachunkowości na przykładzie internetowych biur rachunkowych	87
Katarzyna Klimczak, Anna Wachowicz: Studium przypadku jako metoda badawcza w nauce rachunkowości – analiza metodologiczna przykładowych zastosowań	95
Joanna Koczar: Ewolucja polityki rachunkowości w praktyce gospodarczej Federacji Rosyjskiej.....	107
Alina Kozarkiewicz: Kreatywność: nowe wyzwanie badawcze dla współczesnej rachunkowości	115
Mirosława Kwiecień: Dylematy współczesnej rachunkowości.....	123
Tomasz Lewandowski: Mniej więcej dobrze czy dokładnie źle – przydatność informacji w systemie rachunkowości	137
Wojciech A. Nowak: Ku standaryzacji rachunkowości sektora publicznego w Unii Europejskiej	148
Marcin Osikowicz: Rachunkowość jednostek mikro według ustawy o rachunkowości	159
Piotr Szczypa: Nauczanie rachunkowości – współczesne uwarunkowania i dylematy	167
Anna Szychta: Pozytywna teoria rachunkowości jako koncepcja głównego nurtu badawczego	176

Joanna Zuchewicz: Współczesne determinanty rozwoju rachunkowości	189
---	-----

Część 2. Sprawozdawczość

Dorota Adamek-Hyska: Funkcja sprawozdawcza rachunkowości jednostki samorządu terytorialnego	201
Anna Balicka: Wskaźniki środowiskowe w zewnętrznej sprawozdawczości środowiskowej	212
Katarzyna Bareja: Aktywa niematerialne a priorytet w sprawozdawczości finansowej.....	221
Kinga Bauer: Kierunki zmian sprawozdawczości finansowej w postępowaniu upadłościowym.....	229
Stanisław Hońko: Nadmiar informacji w sprawozdaniu finansowym – możliwe kierunki reform.....	238
Angelika Kaczmarczyk: Sprawozdawczość finansowa jednostek mikro w aspekcie zasady wiernego i rzetelnego obrazu.....	246
Mariusz Karwowski: Model biznesu jako nowe wyzwanie sprawozdawczości zewnętrznej.....	255
Katarzyna Kostyk-Siekierska: Polityka rachunkowości, wartości szacunkowe oraz błędy z lat ubiegłych w świetle proponowanych i wprowadzonych zmian w KSR nr 7.....	263
Grzegorz Lew: Propozycja rozszerzenia zakresu opinii i raportu z badania sprawozdania finansowego.....	276
Bartłomiej Nita: Sprawozdawczość segmentowa jako przejaw konwergencji rachunkowości finansowej i rachunkowości zarządczej.....	285
Józef Pfaff: Sprawozdawczość z badania ustawowego jednostek zainteresowania publicznego – ocena proponowanych kierunków zmian	295
Katarzyna Piotrowska: Proces innowacyjny w aspekcie aktywów kompetencyjnych.....	304
Lucyna Poniatowska: Zmiany w sprawozdawczości finansowej w regulacjach ustawy o rachunkowości	314
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Segmenty operacyjne w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych – porównywalność czy różnorodność informacji	322
Paweł Rumniak: Consolidated reporting – beyond financial statements.....	331
Agnieszka Tłaczala: Prezentacja oraz ujawnianie informacji finansowych – zmiany w MSSF	349

Część 3. Analiza finansowa

Małgorzata Cygańska: Wykorzystanie analizy finansowej do oceny rentowności szpitali – wybrane problemy	363
Beata Iwasieczko: Analiza finansowa w organizacji inteligentnej.....	373
Magdalena Kowalczyk: Kierunki rozwoju analizy finansowej i strategicznej w jednostkach samorządu terytorialnego.....	381
Piotr Oleksyk: Wykorzystanie narzędzi analizy finansowej w planowaniu finansowym jednostek samorządu terytorialnego	389

Summaries

Part 1. Theory and accounting challenges

Ewa Wiktoria Babuška: Research in financial accounting	15
Halina Buk: Typology and revenue valuation from nonconventional transactions with customers	23
Małgorzata Ciecziura: Behavioral aspects of accounting in today's economy – an outline of the problem	32
Beata Dratwińska-Kania: Theoretical problem of a report on risk.....	41
Dawid Garstecki: Can social responsible accounting be called a paradigm?	49
Waldemar Gos: Accounting science – a say in the discussion	57
Wojciech Hasik: Conceptual and social determinants of ethical judgment in accounting – Polish perspective	68
Marcin Jędrzejczyk: Contemporary accounting challenges in the field of economic value translation	77
Krzysztof Jonas, Katarzyna Świetła: E-services in accounting	87
Katarzyna Klimczak, Anna Wachowicz: Case study as a research method in accounting – methodological analysis of selected applications	95
Joanna Koczar: Evolution of accounting policy in the economic practice of the Russian Federation.....	107
Alina Kozarkiewicz: Creativity: new challenge for research in contemporary accounting.....	115
Mirosława Kwiecień: Dilemmas of contemporary accounting	123
Tomasz Lewandowski: About well or exactly wrong – usefulness (suitability) of information in accounting system	137
Wojciech A. Nowak: Public sector accounting in the European Union: towards standardization.....	148
Narcin Osikowicz: Accounting of micro units based on the Accounting Act	159

Piotr Szczypa: Accounting teaching and contemporary conditions and dilemmas.....	167
Anna Szycha: Positive accounting theory as the main stream accounting research concept	176
Joanna Zuchewicz: Contemporary determinants in the development of accounting	189

Part 2. Reporting

Dorota Adamek_Hyska: Reporting function of accounting in a territorial self-government unit.....	201
Anna Balicka: Environmental indicators of external environmental reporting	212
Katarzyna Bareja: Intangible assets and the priority in financial statements	221
Kinga Bauer: Financial reporting trends in insolvency proceedings	229
Stanisław Hońko: Excess of information in the financial statements – possible directions for reform.....	238
Angelika Kaczmarczyk: Micro units reporting in the context of true and fair view.....	246
Mariusz Karwowski: Business model as a new challenge of external reporting	255
Katarzyna Kostyk-Siekierska: Accounting policies, estimates and errors from previous years in the light of the proposed and introduced changes in the National Accounting Standard No. 7.....	263
Grzegorz Lew: Proposal for extending the scope of opinion and report on the financial statements	276
Bartłomiej Nita: Segment reporting as the manifestation of the convergence of financial accounting and management accounting	285
Józef Pfaff: Reporting in the statutory audits of public interest entities – assessment of the proposed changes.....	295
Katarzyna Piotrowska: Innovation process in the aspect of competence assets.....	304
Lucyna Poniatowska: Changes in financial reporting in the regulations of the Accounting Act.....	314
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Operating segments in the financial statements of public companies – comparability or diversity of information	322
Paweł Rumniak: Skonsolidowane raportowanie – wychodząc poza raportowanie finansowe	331
Agnieszka Tłaczała: Presentation and disclosure of financial information – changes in IFRS.....	349

Part 3. Financial analysis

Małgorzata Cygańska: The usage of financial analysis to evaluate the hospitals financial performance – selected problems	363
Beata Iwasieczko: Financial analysis in intelligent organization.....	373
Magdalena Kowalczyk: Trends in development of financial and strategic analysis in local government units	381
Piotr Oleksyk: Adoption of financial analysis tools in financial planning of local government units	389

Beata Iwasieczko

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: beata.iwasieczko@ue.wroc.pl

ANALIZA FINANSOWA W ORGANIZACJI INTELIAGENTNEJ

FINANCIAL ANALYSIS IN INTELLIGENT ORGANIZATION

DOI: 10.15611/pn.2015.388.37

Streszczenie: Głównym celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: jakie zmiany w analizie finansowej determinuje organizacja inteligentna, której najważniejszym zasobem jest wiedza? Organizacja inteligentna to organizacja zdolna do dopasowywania się do otoczenia jej działalności, do spodziewanych rezultatów lub ich braków itp., co powoduje wzrost efektywności jej działania. Jest to związane nie tylko z koniecznością pomiaru, wyceny zasobów wiedzy, ale także z wymaganiem dokonania analizy efektywności zasobów wiedzy oraz procesów zarządzania wiedzą w aspekcie kreowania wartości organizacji, co determinuje zmiany w analizie finansowej organizacji.

Słowa kluczowe: analiza finansowa, wiedza, zarządzanie wiedzą, organizacja inteligentna.

Summary: The main aim of this article is to answer the question: what changes in the financial analysis are determined by the intelligent organization which main asset is knowledge. Intelligent organization is an organization which is able to adapt to the environment of its business, the anticipated results or their lack etc., which increases its effectiveness. It is associated not only with the necessity of measurement, valuation of knowledge, but also with the requirement to analyze the effectiveness of knowledge and knowledge management processes, in terms of creating value of the organization, which determines the changes in the organization's financial analysis.

Keywords: financial analysis, knowledge, knowledge management, intelligent organization.

1. Wstęp

Współcześnie zasoby wiedzy są jednym z najistotniejszych zasobów majątkowych każdej organizacji gospodarczej. Zarządzanie tego rodzaju zasobem uzasadnia potrzebę działań w każdej organizacji gospodarczej, takich jak [Ludwicyński 2003, s. 389]:

- traktowanie zasobów wiedzy jako istotnego zasobu zarówno dla działań strategicznych, jak i operacyjnych w każdej organizacji,
- identyfikacja zasobów wiedzy i ich pomiar,
- pozyskiwanie wiedzy z otoczenia organizacji i tworzenie wiedzy w jej wnętrzu,
- stymulowanie do dzielenia się wiedzą,
- pozyskiwanie, gromadzenie, kodyfikowanie i transfer zasobów wiedzy,
- pozbywanie się wiedzy „przestarzałej”,
- szacowanie wartości zasobów wiedzy, kosztów jej pozyskania, transferu itp.,
- tworzenie i wykorzystywanie narzędzi, metod, instrumentów, technologii niezbędnych do efektywnego zarządzania wiedzą.

„Zarządzanie wiedzą polega na pozyskiwaniu odpowiednich środków, wypracowaniu i sterowaniu wykorzystaniem warunków, metod i technik umożliwiających przebieg procesów związanych z uzyskiwaniem, kreowaniem, rozpowszechnianiem, składowaniem i zastosowaniem wiedzy” [Mikuła, Pietruszka-Ortyl 2003, s. 6]. Tak więc proces zarządzania wiedzą polega na realizacji kluczowych funkcji zarządzania ukierunkowanych na generowanie wiedzy i na tworzenie warunków do jej efektywnego wykorzystania [Wiśniewska, Wiśniewski 2012, s. 339].

Dlatego w organizacjach inteligentnych konieczne są: wielowymiarowy pomiar i wycena zasobów wiedzy, ocena efektywności wiedzy (zasobów wiedzy) oraz ocena efektywności procesu zarządzania wiedzą, w odniesieniu do wizji i strategii zarządzania wiedzą, spójnymi z wizją, misją, strategią i celami zarządzania w danej organizacji.

Celem artykułu jest wskazanie (z użyciem metody dedukcyjnej, na podstawie analizy literatury przedmiotu) głównych obszarów zmian w analizie finansowej organizacji przyszłości – organizacji inteligentnej, zdeterminowanych specyfiką zasobów wiedzy oraz modelem zarządzania wiedzą odmiennym dla każdej organizacji gospodarczej.

2. Organizacja inteligentna

Jak zauważa M. Brzeziński, w organizacjach przyszłości – organizacjach inteligentnych: „dynamiczne przenikanie się wiedzy i fragmentów przyjętego podejścia w integracji strukturalnej ma na celu harmonizowanie czterech wymiarów środowiska wymiany wiedzy tak, aby zespoły twórcze w ramach zespołów procesowych „oplatane” były przez sieciowe struktury, umożliwiające przepływy wiedzy, komunikację itp., dla integracji różnorodnych zadań i harmonizacji potencjału wiedzy” [Brzeziński 2014, s. 46].

Organizacja inteligentna to taka, która opiera swoją filozofię działania na zarządzaniu wiedzą, dlatego jednym z kluczowych warunków osiągnięcia przez tego typu organizację sukcesu jest umiejętność wytworzenia/nabycia odpowiedniej ilości i jakości wiedzy oraz zdolność jej wykorzystania i utrzymywania (zdolność do

przystosowania się do otoczenia w oparciu o procesy uczenia się itp.) [Ginter, Kałuża 2013, s. 115].

Osiągnięcie „inteligentnego dostosowania” jest możliwe przez występowanie czterech cykli w strukturze organizacji inteligentnej, takich jak: poznanie, adaptacja, innowacyjność i realizacja. Każdy z tych cykli to sieć wzajemnych sprzężeń zachodzących pomiędzy atrybutami organizacji, którymi są: przyswajanie, zrozumienie, nauczanie, rozwiązywanie, komunikacja, myślenie, wartość, zachowanie, wiedza [Penc 2008, s. 588].

Główne miejsce w organizacji inteligentnej zajmują wiedza i strategia zarządzania wiedzą specyficzną dla danej organizacji. Wychodząc od istoty zarządzania, za B. Mikulą, można wyróżnić następujące podejścia do zarządzania wiedzą [Mikulą 2003]:

- w sensie funkcjonalnym – jako proces realizacji funkcji zarządzania dotyczących zasobów wiedzy i zadań mających na celu rozwój oraz prawidłowe wykorzystanie tych zasobów (np. pozyskiwanie, identyfikacja, gromadzenie, selekcja, przetwarzanie, kodyfikacja, formalizacja, strukturyzowanie, transfer, utrzymanie, ochrona, wykorzystanie wiedzy itp.),
- w sensie procesowym – jako postępowania normujące i dyspozycyjne, których celem jest stworzenie warunków sprawnej realizacji funkcji i zadań zarządzania wiedzą (np. wdrożenie systemów organizacyjnych, przepisów, procedur, dokumentacji itp. dla optymalizacji procesów związanych z zarządzaniem wiedzą),
- w sensie instrumentalnym – jako proces odpowiedniego zastosowania instrumentów dla wspomaganie przebiegu procesów z udziałem wiedzy (np. systemy decyzyjne, system informacyjny, system motywacyjny, system controllingu itp., narzędzia jak np.: bazy danych, bazy wiedzy itp., metody: kaizen, burza mózgów itp.),
- w sensie instytucjonalnym – jako system stanowisk i zespołów ludzkich, które realizują funkcje zarządzania dotyczące zasobów wiedzy, zadania z zakresu zarządzania wiedzą itp.

3. Pomiar wiedzy w organizacji inteligentnej

Należy podkreślić, że istnieje wiele definicji wiedzy. Wiedza może być traktowana np. jako: „płynne połączenie doświadczenia, wartości, informacji o kontekście oraz eksperckiego wglądu w jakieś zagadnienie, które zapewnia ramy dla oceny i włączania nowych doświadczeń i informacji” [Davenport, Prusak 2000, s. 5].

Należy zgodzić się z opinią, że traktowanie wiedzy jako kluczowego zasobu organizacji gospodarczej powoduje konieczność zarządzania tym zasobem w celu jego efektywnego wykorzystywania dla dobra organizacji, wzrostu jej wartości itp., co wymaga pomiaru zasobów wiedzy.

Według Probsta, Rauba i Romhardta zasoby wiedzy organizacji mogą być mierzone za pomocą takich miar ilościowych i jakościowych. Mogą być stosowane

obiektywne (w pewnym stopniu) miary pośrednie, które oceniają nakłady poniesione na zasoby niematerialne (w tym wiedzę) – np. wydatki na szkolenia, liczba tych szkoleń, wydatki w systemie motywacyjnym itp. lub miary subiektywne – ocena sformułowana przez np. użytkowników wiedzy (samoocena) bądź ekspertów. Wartość mierników może być wyrażona: w jednostkach naturalnych (czas, liczba szkoleń), wartościach procentowych (udział pracowników z wyższym wykształceniem), miarach finansowych (wydatki na szkolenia) lub bezpośrednio za pomocą skal ocen (np. ocena wymiarów kultury organizacyjnej, zadowolenie z pracy), które to miary są przekształcane we współczynniki przy zastosowaniu określonych narzędzi ich obiektywizacji (kryteriów, skal) [Olszewski 2011, s. 127-128].

Wiedza jest składnikiem kapitału intelektualnego. Wśród metod pomiaru kapitału intelektualnego najczęściej powoływane w literaturze przedmiotu to metody [Dominiak, Mercik, Szymańska 2012, s. 684]: oparte na kapitalizacji rynkowej, oparte na zwrocie na aktywach, bezpośredniego pomiaru kapitału intelektualnego, kart punktowych. Metody pomiaru kapitału intelektualnego mają wady, takie jak: nieuwzględnianie wszystkich lub niektórych elementów kapitału intelektualnego [Dominiak, Mercik, Szymańska 2012, s. 685-686] oraz pomijanie, marginalizacja miar jakościowych, nieuwzględnianie wskaźników procesu (wskaźników przyszłości), zbyt duża złożoność systemu, stosowanie wielu miar różnego rodzaju itp. [Purgał-Popiela 2005, s. 676].

Narzędziem wykorzystywanym w procesie pomiaru wiedzy może być audyt wiedzy, którego celem jest lokalizowanie źródeł wiedzy w organizacji (wiedzy jawnej i ukrytej), gdyż niezbędne jest, aby organizacja wiedziała: jaką wiedzą dysponuje, jakiej wiedzy potrzebuje, gdzie się ona znajduje oraz jak mierzyć wiedzę – jakie zachodzą zmiany w jej zasobach itp. Tworzone w wyniku audytu wiedzy „mapy wiedzy” stanowią graficzne odwzorowanie wzajemnych zależności między istniejącymi w organizacji aktywami wiedzy, źródłami wiedzy i jej strukturami oraz zastosowaniami i umożliwiają systematyzowanie nowych zasobów oraz powiązanie zadań z aktywami niematerialnymi, będącymi w dyspozycji organizacji [Materska 2010, s. 21].

4. Tendencje w analizie finansowej organizacji inteligentnej

Zarządzanie przedsiębiorstwem jest nieustannym procesem podejmowania i realizacji różnorodnych decyzji. Jedną z metod ułatwiających trafne podejmowanie decyzji w organizacji gospodarczej jest analiza finansowa, która zajmuje się badaniem i oceną efektywności działalności każdej organizacji.

W organizacji inteligentnej analiza finansowa jest zdeterminowana specyfiką samej wiedzy i modelem zarządzania wiedzą, czyli procesem realizacji funkcji zarządzania (ciągłych i cyklicznych) koncentrującym się na zasobach wiedzy i funkcjach operacyjnych (pozyskiwanie wiedzy, tworzenie, przechowywanie itd.) oraz na instrumentach powodujących usprawnienie przebiegów procesów z udziałem

wiedzy i tworzenia interaktywnego otoczenia [Mikuła 2003, s. 36]. Dla realizacji funkcji i zadań z zakresu zarządzania wiedzą w organizacji tworzony jest system zarządzania wiedzą, rozumiany jako kompleks zasad, metod, środków, zbiorów informacji, ludzi i sieci wzajemnych powiązań, który pozwala przyjąć i realizować strategię zarządzania wiedzą dla osiągnięcia celów organizacji [Mikuła 2005, s. 6].

Jak podkreśla W. Skoczylas: wdrażanie zarządzania wiedzą zmienia podejście zarządzających i innych interesariuszy organizacji gospodarczej do analizy finansowej, bo dotyczy poszukiwania generatorów wartości, które w znacznej mierze tkwią w zasobach wiedzy. Ukierunkowanie na przyszłość i rozszerzenie zakresu pełnionych funkcji stwarza zapotrzebowanie na wskaźniki niefinansowe, które powinny umożliwić pomiar ilości tych zasobów, ich wycenę i ocenę jakości, wzajemnych relacji i powiązań oraz efektywności ich wykorzystania. Wskaźniki te mogą być podzielone według kryterium rodzaju zasobów i kryterium podejmowanych działań i procesów [Skoczylas 2008, s. 178].

Należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że proces szacowania wartości wiedzy może odnosić się do pomiaru i wyceny zmian, które zaszły w zasobach wiedzy organizacji oraz interpretacji i oceny tych zmian w kontekście zarządzania wiedzą [Probst, Raub, Romhardt 2002, s. 254]. Jak podkreślają G. Gruszczyńska-Malec i M. Rutkowska, identyfikacja wskaźników i pomiar np. skuteczności zarządzania wiedzą stanowi wyzwanie ze względu na wykorzystanie miar ilościowych i jakościowych, jak np. wskaźniki skuteczności pozyskiwania, kreowania, transferu, zastosowania wiedzy [Gruszczyńska-Malec, Rutkowska 2011, s. 22]. W praktyce wiele metod pomiaru skuteczności zarządzania wiedzą odwołuje się do miar finansowych (np. stopa zwrotu z inwestycji w szkolenia wewnętrzne, koszty zarządzania wiedzą itp.) oraz jakościowych, jak np. badanie kompetencji, satysfakcji pracowników organizacji, co umożliwia ocenę działań podejmowanych w zakresie zarządzania wiedzą (w obszarze procesowym, ludzkim i technologicznym) [Gruszczyńska-Malec, Rutkowska 2011, s. 22].

Jak zauważa T. Sitek, istotne jest przełożenie wartości zasobów wiedzy posiadanych zarówno przez pojedyncze jednostki w organizacji, jak i przez całą organizację, dla wzbudzenia i realizacji konkretnych działań. Działania związane z oceną wiedzy powodują konieczność [Sitek 2011, s. 43-44]:

- pomiaru i wyceny zasobów wiedzy w sposób odpowiadający specyfice organizacji,
- stworzenia systemu monitorowania zmian zachodzących w procesach zarządzania wiedzą, np. w procesach lokalizowania, co jest zadaniem controllingu wiedzy,
- pomiaru nakładów np. na rozwój wiedzy, ocenę wyników; np. wielkość wydatków na szkolenia i badanie korzyści wynikających z ich przeprowadzenia (efektywność szkolenia itp.).

Probst, Raub i Romhardt nie precyzują praktycznych sposobów pomiaru wiedzy, np. dobrych praktyk, ale zakładają przyjęcie wskaźników pomiaru wiedzy sklasyfikowanych w grupach takich jak [Probst, Raub, Romhardt 2002]: wskaźniki

dotyczące stanu zasobów wiedzy organizacji, wskaźniki opisujące nakłady i procesy traktowane jako wymierne przejawy prób podejmowanych w celu zmodyfikowania zasobów wiedzy, wskaźniki służące do określenia wyników pośrednich i efektów transferu rozwiązań, wskaźniki opisujące wyniki działalności.

Zadania controllingu zorientowanego na zarządzanie wiedzą – na etapie kontrowania – dotyczą dostarczania narzędzi pozwalających: oceniać wartość zasobów wiedzy oraz zmiany w tym zakresie, efektywność ich wykorzystania; mierzyć stopień realizacji celów zarządzania wiedzą; nadzorować zarządzanie wiedzą; mierzyć oraz oceniać procesy tworzenia, przetwarzania, transferu oraz stosowania wiedzy, w tym pomiar wartości i efektywności wykorzystania kapitału intelektualnego [Jaworska 2013, s. 209].

L. Niemczyk proponuje użycie w analizie finansowej organizacji opartej na wiedzy takich miar, jak: wskaźniki struktury i dynamiki aktywów kompetencyjnych, wskaźnik rentowności aktywów kompetencyjnych, stopień przychodowości aktywów kompetencyjnych, stopień kosztochłonności aktywów kompetencyjnych obliczonych na podstawie bilansu wiedzy (przy czym dyskusyjny jest sposób liczenia wartości aktywów kompetencyjnych, problem ich ujęcia w bilansie w aktywach, pasywach lub aktywach i pasywach itp.) [Niemczyk 2014, s. 152-153].

Narzędziem wspomagającym analizę finansową w organizacji inteligentnej może być audyt zarządzania wiedzą przeprowadzony zgodnie ze strukturą koncepcji zarządzania wiedzą specyficzną dla organizacji gospodarczej. Według klasyfikacji zaproponowanej przez Shannaka można zastosować w tym audycie, w trzech obszarach: procesów, zasobów ludzkich i technologii informacyjnych – odpowiednie miary i wskaźniki skuteczności zarządzania wiedzą, dostosowane do specyfiki strategii zarządzania wiedzą konkretnej organizacji [Shannak 2009, za: Gruszczyńska-Malec, Rutkowska 2011].

5. Zakończenie

Przytoczone w artykule opinie z literatury przedmiotu potwierdzają konieczność ujęcia, pomiaru, wyceny, prezentacji i ujawniania w rachunkowości składnika kapitału intelektualnego, jakim jest wiedza.

W rachunkowości finansowej najistotniejszym problemem są przede wszystkim pomiar i wycena tego składnika zasobów każdej organizacji gospodarczej. W artykule wskazano na metodę audytu wiedzy jako wspomagającą ten proces, gdyż jej zastosowanie pozwala ograniczyć niepewność pomiaru i wyceny. Zgodnie bowiem z poglądem Douglasa W. Hubbarda nieuchwytnie wartości niematerialne można mierzyć, bo jest to problem zmniejszenia niepewności w pomiarze i wycenie poprzez zastosowanie kolejnych metod obserwacji. Każda z obserwacji w nieznaczny sposób redukuje wcześniejszy poziom niepewności [Hubbard 2010, s. 9].

Audyt wiedzy ma charakter analityczny, dlatego jego zasadniczym celem jest: inwentarz wiedzy i określenie sposobów jej pomiaru. Analiza zasobów wiedzy po-

lega przy tym na identyfikowaniu i lokalizowaniu zasobów wiedzy w całej organizacji, czyli na mierzeniu, indeksowaniu i kategoryzowaniu organizacyjnej wiedzy ukrytej i jawnej. Należy zgodzić się z opinią A. Ujwary-Gil, że problemem jest opracowanie narzędzia badawczego, które obniżyłoby poziom subiektywności uzyskanych wyników audytu wiedzy [Ujwary-Gil 2011]. Oprócz map wiedzy, które są efektem audytu wiedzy, można wykorzystać dla zmniejszenia niepewności pomiaru metody lokalizowania źródeł wiedzy, takie jak np.: macierze wiedzy, mapy zasobów informacji (powstałe w audycie informacji), mapy źródeł wiedzy oraz topograficzne mapy wiedzy.

Ponieważ wartość dodana w organizacji inteligentnej wynika z efektywności wykorzystania wiedzy, dlatego w analizie finansowej organizacji inteligentnej należy wykorzystać metodę audytu zarządzania wiedzą oraz controlling wiedzy. Jest to związane z problemem różnic między efektywnością gromadzenia wiedzy a efektywnością jej zastosowania. Trudności w procesie tworzenia systemu pomiarowego zarządzania wiedzą dotyczą ustalenia obszarów, miar i wskaźników skuteczności zarządzania wiedzą dostosowanych do specyfiki strategii zarządzania wiedzą konkretnej organizacji.

W aspekcie nadmiaru informacji, a równocześnie braku odpowiedniej wiedzy w organizacjach inteligentnych należy stwierdzić konieczność stosowania w zarządzaniu wiedzą podejścia szczupłego zarządzania (*lean management*).

Literatura

- Brzeziński M., 2014, *O organizacjach przyszłości raz jeszcze*, Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie, nr 1 (30), s. 44-48.
- Czekaj J., Jabłoński M., 2005, *Analiza kapitału intelektualnego organizacji*, [w:] Woźniak M.G. (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Kapitał ludzki i intelektualny*, z. 6, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Davenport T.H., Prusak L., 1998, *Working knowledge: how organizations manage what they know*, Harvard Business School Press, Boston.
- Dominiak P., Mercik J., Szymańska A., 2012, *Ocena metod pomiaru kapitału intelektualnego przedsiębiorstw*, [w:] Zarzecki D. (red.), *Zarządzanie finansami. Inwestycje, wycena przedsiębiorstw, zarządzanie wartością*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 690, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 51, Szczecin.
- Grudzewski W.M., Hejduk I. K., 2006, *Systemy zarządzania wiedzą warunkiem wzrostu wartości firmy*, [w:] Dobięgała-Korona B., Grudzewski A.H. (red.), *Współczesne źródła wartości przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa.
- Grudzewski W.M., Hejduk J.K., 2010, *Przedsiębiorstwo przyszłości*, Difin, Warszawa.
- Ginter A., Kałuża H., 2013, *Inteligentna organizacja jako źródło sukcesu organizacji na wybranym przykładzie*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, nr 97.
- Gruszczyńska-Malec G., Rutkowska M., *Skuteczność zarządzania wiedzą - wskaźniki i sposoby pomiaru*, Przegląd Organizacji, nr 1, s. 20-24.
- Jaworska E., 2013, *Wykorzystanie controllingu na potrzeby zarządzania wiedzą*, Zeszyty Naukowe

- Uniwersytetu Szczecińskiego nr 757, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 58, Szczecin, s. 203-212; www.wneiz.pl/nauka_wneiz/frfu/58-2013/FRFU-58-203.pdf.
- Kaczmarek B., 2013, *Tworzenie organizacji inteligentnej jako nowej wartości firmy*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego* nr 786, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 64/1, s. 157-162.
- Ludwicyński A., 2003, *Rola doradztwa w budowaniu systemów zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwie*, [w:] *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa.
- Materska K., 2010, *Prolegomena do audytu informacji i wiedzy*, [w:] Graczyk K., Piotrowska-Trybull M., Sirko S. (red.), *Zarządzanie wiedzą w organizacjach publicznych. Teoria i praktyka* Warszawa.
- Mikuła B., 2005, *Geneza, przesłanki i istota zarządzania wiedzą*, [w:] Perechuda K. (red.), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Mikuła B., 2003, *Pojęcia aspekty, system i kontekst zarządzania wiedzą*, [w:] Morawski M. (red.), *Zarządzanie wiedzą i informacją w społeczeństwie sieciowym*, t. I, *Prace Naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości*, Seria: Zarządzanie i Marketing, Wałbrzych.
- Mikuła B., Pietruszka-Ortyl A., 2003, *Elementy strategicznego zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwie*, *Przegląd Organizacji*, nr 7-8, s. 6-9.
- Niemczyk L., *Analiza finansowa przedsiębiorstwa bazującego na wiedzy*, 2014, *Gospodarka Narodowa*, nr 4, s. 143-164.
- Olszewski M., 2011, *Zarządzanie wiedzą w procesie konkurowania przez jakość na rynku hotelarskim*, praca doktorska, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań, <http://www.wbc.poznan.pl/Content/173423/S4237OlszewskiMarcin.pdf>.
- Penc J., 2008, *Encyklopedia zarządzania*, Wyższa Szkoła Studiów Międzynarodowych w Łodzi, Łódź.
- Purgał-Popiela J., *Problem pomiaru wartości niematerialnych w organizacji uczącej się*, *Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie*, nr 670, Kraków.
- Sitek T., 2011, *Model pozyskiwania i przetwarzania wiedzy w zarządzaniu organizacją uczącą się*, praca doktorska, Politechnika Gdańska, Gdańsk, http://pbc.gda.pl/Content/12855/phd_sitek_tomasz.pdf (dostęp: 01.02.2014).
- Skoczylas W., 2008, *Typologia wskaźników niefinansowych w badaniach analitycznych*, *Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania* nr 1, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Skrzypek E., 2002, *Jakość i efektywność*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.
- Ujwary-Gil A., *Audyt wiedzy przedsiębiorstwa*, *Przegląd Organizacji*, 2/2011, s. 11-14.
- Wiśniewska S., Wiśniewski K., 2012, *Zarządzanie wiedzą z perspektywy działu zasobów ludzkich*, [w:] *Historia i perspektywy nauk o zarządzaniu. Księga pamiątkowa dla uczczenia Jubileuszu 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej Prof. zw. dra hab. Arkadiusza Potockiego*, Mikuła B. (red.), Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, s. 337-196.